

Opinió

La lliçó de Sarajevo

Imma Tubella

Rectora de la Universitat Oberta de Catalunya

Aquests dies hem tingut l'oportunitat, tot i que la paraula no és la més adequada, de recordar la guerra de Bòsnia i el setge de Sarajevo. Vint anys passen molt de pressa, i és reconfortant veure que, malgrat els temps difícils en què estem immersos, encara ens queda espai per mantenir la memòria viva. Els nostres mitjans de comunicació van cobrir la guerra intensivament i van viure en la seva pròpia pell les conseqüències que va tenir. Sense anar més lluny, recordem aquells dos joves d'aquest diari, de vint-i-cinc anys acabats de fer, l'Eric Hauck, que avui treballa amb mi, i en Jordi Pujol Puente, fotògraf, primer periodista estranger mort a Sarajevo, a primers de maig del 1992: una de les 11.541 cadires vermelles que recordaven els morts durant el llarg i cruel setge de la ciutat era per a ell.

Però hi ha una reflexió que no he vist enlloc, potser perquè tenim memòria selectiva i tendim a oblidar el que ens interroga profundament: el paper dels mitjans de comunicació, principalment de la televisió, en el començament de la guerra.

L'any 1992 vam convidar un conegut periodista bosnià com a jurat del premi Actual que atorgava la Televisió de Catalunya en record dels tres periodistes del programa *Actual* que varen morir en accident de cotxe quan cobrien la reunificació de les dues Alemanyes després de la caiguda del mur de Berlín, en Lluís Diumaró, en Josep Ylla-Català i en Joan Fornell. Comentant les causes de la guerra, ens va deixar a tots perplexos quan va afirmar amb rotunditat que la guerra l'havien començada els mitjans de comunicació i que l'havien d'acabar els mitjans de comunicació. Es referia al que una mica més tard vam

«Els seus ciutadans no entenien el març del 1995 el perquè de tanta violència.»

poder veure en un excel·lent reportatge de la BBC en què es veu la percepció de la realitat de croats, serbis i bosnians, que fins aleshores havien viscut en pau, provocada per uns mitjans que els enfronten els uns amb els altres amb mentides que finalment es converteixen en crua realitat. Em refereixo a enfrontaments inexistents, assassinats inventats, mesures imaginàries i tota mena d'estratègies que potser no tenien l'objectiu de provocar una guerra civil com la que van provocar, però que finalment no van poder controlar les conseqüències de la seva irresponsabilitat.

Per què ningú no s'ha referit a aquest fet en aquest trist aniversari? Potser perquè d'alguna manera el record ens enfrontaria a la nostra pròpia realitat. Quantes vegades he pensat en la guerra dels Balcans llegint segons quins diaris, escoltant segons quines emissores de ràdio o mirant segons quins canals de televisió. També he pensat en Sarajevo quan en reunions en diferents llocs de la Península he sentit declaracions contundents sobre la discriminació dels infants a les escoles catalanes per raons de llengua o la impossibilitat de trobar feina per a qui no parlés català.

No juguem. La realitat la construïm i, segons quins materials de construcció utilitzem, el resultat pot ser d'autoafirmació, tolerància i orgull o de confrontació, intolerància i violència extrema.

Jo vaig ser a Sarajevo molt poc després dels acords de Dayton, quan encara era perillós trepitjar els jardins de la ciutat perquè podia esclatar una mina i quan ningú no havia paït el que havia passat. Era a començament de març del 1995 i ni els ciutadans de Sarajevo ni els de Mostar, les dues ciutats que vaig visitar, no entenien el que els havia passat, el perquè de tanta violència i tant menyspreu de la vida humana. No entenien com una de les bases de la seva identitat, la capacitat de viure junts, s'havia transformat en molt poc temps en un odi cec.

No permetem que això ens passi. I una de les maneres possibles, per no dir l'única, és que no perdem la dignitat i que siguem capaços de defensar amb força el tipus de societat i país que volem. Cedint ja hem vist que no s'aconsegueix res: al contrari.

Article publicat a:

El Punt Avui. Versió digital: <http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/7-vista/8-articles/528265-la-llico-de-sarajevo.html>

El Punt Avui. Comarques Gironines, 16/04/2012, pàgina 15.

El Punt Avui. Edició Nacional, 16/04/2012, pàgina 19.
